

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Даниела Христова Тасевска,
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий”,
Философски факултет, Катедра „Психология“
на дисертационен труд

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, по научно направление 1.3. Педагогика на обучението по..., научна специалност 05.07.03, Методика на обучението по музика

Автор: РАЯ СТЕПАНОВНА КОВАЧЕВА

Тема: ИНОВАТИВНИ ПОДХОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО МУЗИКА В ПЕТИ И ШЕСТИ КЛАС НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНОТО УЧИЛИЩЕ

Научен ръководител: Проф. д. н. Румен Потеров

I. Данни за дисертанта

Професионалното развитие на докторантката и цялостната ѝ образователна подготовка кореспондират с научната проблематика на дисертационния труд. Полученото висше образование в АМТИИ – Пловдив и реализираните успешно допълнителни квалификации и обучения като специализант в ДИУУ - София, както и дългогодишната ѝ работа като практикуващ учител по музика, диригент на хор и артист-оркестрант са обективен ориентир за нейният траен интерес към проблемите на музикалното изкуство, акцент върху реформата в образователните институции. Безспорно е, че изборът на проблематика на дисертационната разработка се базира на биографично преживения професионален опит.

II. Данни за докторантурата

Рая Ковачева е зачислена в обучение в ОНС – доктор към ЮЗУ „Неофит Рилски“ през 2015 г. във Факултет по изкуствата, по научно направление 1.3. научна специалност 05.07.03 Методика на обучението по музика. В качеството си на докторант тя е изпълнила всички изисквания по своя индивидуален учебен план като успешно е положила семестриалните си изпити и регламентираниите за научната специалност докторантски минимума.

По процедурата на докторантурата не се констатират нарушения, съобразно действащата нормативна база на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Дисертационният труд е обсъден на заседание на Катедра „Музика“, проведено на 15.01.2019 година и предложен за публична защита.

III. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертационният труд има класическа структура и е композиран в увод, четири глави, заключение, библиография и пет приложения. Разработката е в общ обем от 248 страници, от които основният текст е 153 страници. Списъкът с използваната литература е разположен на 33 страници и наброява 302 източници: 297 на кирилица (293 на български, 1 на македонски и 3 на руски език), 4 на латиница и 16 уеб базирани материала. Приложенията са представени в 61 страници. Графичното оформление се състои от 48 диаграми, 78 таблици и 15 нотни примери.

Избраният за научно разработване проблем се отличава с актуалност, пред вид динамичната ситуативност на съвременното образование по музика, в контекста на училищната епоха. Темата поставя на фокус „активизиране на личното участие на учениците в процеса на реализиране на музикалните дейности, чрез което се очаква да се формират компетентности, имащи отношение към стимулиране процеса на развитие на музикално-ритмическите

им способности, в посока по-лесното, осмислено и трайно усвояване на основните знания за българската народна музика, включени в учебните програми на изследваните класове“ (Вж. Увод, с. 5). В последните години тази тема се превръща в значима и е напълно логично да се превърне в предмет на научен анализ и интерпретация от изследователската област на музикалната педагогика, както в теоретичен, така и в приложен аспект. Ето защо докторантката заслужава адмирации, както за избора на дискурс на своя дисертационен труд, така и за дързостта да представи едно самостоятелно и задълбочено проучване на значим за музикалната педагогика проблем.

В своя Увод Рая Ковачева достатъчно информативно разкрива замисъла на дисертационния труд като с яснота коментира актуалността на проблема и компетентно въвежда основните понятия, изграждащи специфичния категориален апарат на изследването. Обусловена е значимостта на изследователската тема, чрез намерението за разработване на методически модел за развитие на музикално-ритмическите способности на учениците, основан на българската народна музика, която е изключително богат източник на модели и образци с разнообразна ритмика и метруми. Пак там в резюме са представени съдържателните параметри на цялостната научна разработка.

Теоретичната концептуализация на темата е презентирана в *глава първа*, озаглавена „Иновациите в съвременното българско образование“. Представеното теоретично изложение ангажира със задълбочен обзор на общата характеристика на иновациите. Анализирани са съвременни технологии и интерактивни методи на обучение, с акцент върху игровият подход в обучението. Разгледани критично са и иновативните подходи в обучението по музика като са коментирани с разбиране методическите подходи, технологии и форми на обучението по музика. Оригинално в глава първа е представена проблематиката, отнасяща се до авторската

интерпретация на включения в учебниците по музика музикално-фолклорен материал.

В резултат, Рая Ковачева аргументирано и прецизно дефинира основните тези на дисертационния труд и логично, в **глава втора** (с. 48-84) преминава към презентиране на постановката, организацията и методиката на своето експериментално изследване. Ясно дефинирани са емпиричните рамки на предмета и обекта и броя на респондентите, включени във входящото и същинското експериментално изследване, който съответства на изискването за представителност на извадката при изследване от подобен научен ранг. В съответствие с научните правила са описани и методите за статистическа обработка на данните, което гарантира и достоверността на анализа на получените резултати. Текстът, представящ методологията на изследването е обогатен с идентифицираните критерии за оценка, обозначаващи както спецификата на контингента на изследване (общо 120 ученици, разпределени в контролна и експериментална група), така и избора на изследователския статистически инструментариум. Положителен момент в тази част на дисертационния труд е фактът, че докторантката детайлизирано представя входящото ниво на експерименталната програма като завършва с обобщение, съответстващо на поставените в дисертационния труд хипотези, с оглед разкриване на терминологичните зависимости между разглежданите ключови понятия. Без съмнение Рая Ковачева демонстрира особено добри умения и компетентност при представянето на методиката, организацията и етапите на провеждане на емпиричната процедура. Реализираните три етапа на експеримента са релевантни на целите и задачите на дисертационната разработка. Експерименталната програма е описана в детайли и логическа последователност.

Въз основа на статистическия анализ от входящото ниво на изследването Рая Ковачева преминава към съдържателно разгръщане на проекта на своя „Методически модел за развитие на музикално-ритмическите способности при възприемането на българския музикален фолклор“. Неговата процедура, устойчиви и променливи компоненти, както и условията по прилагането му са последователно и систематично описани в **глава трета** (с.85-107) на дисертацията. Докторантката успява в строго научен порядък да разработи съответните структурни компоненти на модела. С убеденост отбелязвам, че по своята организация той е креативен и действително привеждащ достъпни аргументи за оценка на двете ключови за него понятия:

1. Възприемане на българския музикален фолклор;

2. Развитие на музикално-ритмическите способности на учениците.

и представлява логически мотив за прилагане на иновативни методи и подходи в учебната работа по музика за активизиране на самостоятелната познавателна дейност на учениците като създава условия за по-пълноценното им включване в образователния процес.

В **глава четвърта** (с.108-) „Анализ на резултатите от емпиричното изследване“ е представен сериозен количествен и качествен анализ на данните, получени от изследваните лица в хода на експеримента. Анализът е в съответствие с методическият модел на изследването. Въз основа на избраните критерии за оценка на получените резултати по изследваните величини Рая Ковачева компетентно представя динамиката на индикаторите, като подходящо ги онагледява таблично и графично. В интерпретативен план предложеният методологически анализ очертава прогностичната сила на отделни индивидуални особености по развитието на музикално-ритмическите способности на учениците. Именно тези групи особености, разкриват

очертаните в хипотезите на експерименталното изследване зависимости между „явлението-фактор” и „явлението-резултат”.

IV. Научно-приложни приноси на дисертационния труд.

След запознаване с теоретичния и емпиричен анализ в дисертационния труд на Рая Ковачева считам, че в него са постигнати следните по-важни приноси, които категоризирам като научно-приложни:

- ✓ *Извършен е коректен научен анализ на иновативните подходи, технологии и форми в обучението по музика;*
- ✓ *Документирана е същността на българския музикален фолклор като методическо средство в обучението по музика;*
- ✓ *Изградена е подходяща методика и са получени надеждни данни за анализ на методически модел за развитие на музикално-ритмическите способности при възприемането на българския музикален фолклор;*
- ✓ *Научно-аргументираната и доказана в дисертационния труд хипотеза отговаря на изискването за приложимост на психолого-теоретичните изследвания. В конкретно-практически план това определя и реалния принос на създадения емпиричен модел на изследване;*

V. Мнения, препоръки и бележки.

Представените публикации и участията в научни форуми на Рая Ковачева съответстват на количествените изисквания за образователната и научната степен "доктор".

Предвид изискването за съдържателен баланс между основните глави на изложението при научни разработки от теоретико-приложен характер, то с основание отбелязвам, че в структурно, езиково и техническо отношение дисертационният труд е адекватно композиран и в него успешно са

представени технологията и анализът на резултатите от проведеното емпирично изследване. Формулираните изводи са адекватни обобщения, както на експериментално получените резултати, така и на задълбочено презентираният методически модел за развитие на музикално-ритмическите способности при възприемането на българския музикален фолклор.

Авторефератът на дисертационния труд логично и структурно-целесъобразно представя проведеното теоретично-приложно изследване, като потвърждава оригиналния замисъл на научната разработка.

Заключение:

В резултат от прочита на дисертационния труд „ИНОВАТИВНИ ПОДХОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО МУЗИКА В ПЕТИ И ШЕСТИ КЛАС НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНОТО УЧИЛИЩЕ“ и въз основа на изведените в настоящото становище констатации относно научно-приложните приноси и демонстрираните задълбочени познания в изследваната професионална област, то давам с убеденост своята положителна оценка и предлагам на докторантката Рая Степановна Ковачева да бъде **присъдена на образователната и научна степен „доктор“, по научно направление 1.3. Педагогика на обучението по..., научна специалност 05.07.03, Методика на обучението по музика.**

06.04.2019 г.

гр. В. Търново

Член на жури:

/проф. д-р Д. Тасевска/